„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 8 новч. од сваке врсте овијех ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 140. У Новом Саду у среду 12. септембра 1890. ГОДИНА XXV.

УГАРСКА НА ДОГЛЕДУ ВРЛО ВАЖНЕ РЕФОРМЕ.

Ако се у ком крају у Угарској почну јављати чешће пљевине, убијства, харања, — извесни мађарски кругови сав грех због тога сваљују данас на данашњи жупанијски систем, на рђаву и, по мишљењу тих кругова, несавремену управу. Нико, ама баш нико више није ту крив, и за то је крајње време, веле ти исти кругови, да се једном реформише, измени администрација у нас. Но као што је за пљевине, харања и убиства крив данашњи административни систем, тако је он крив и за сва друга зла, која у нас избију на површину, а пошто је у очима истих мађарских кругова и то зло, што поједине немађарске народности у разним приликама хоће да даду живота од себе, то данашњи управни систем не ваља и не одговара духу и времену и због тога, што се немађарске народности могу показивати као такове још живе. Изабере ли чисто српска општина добра и ваљана Србина за бележника (што је данас и сувише велика реткост), почевши од „Пешт. Лојда“ па до најмањег будимпештанског листића, све је то у стању да прокуне данашњу жупанијску управу. Тако то данас бива.

И ми смо за то, да треба злу тражити корена у систему, у установи. Уклоните рђаве установе, па ће и зла нестати. То је освештана истина, али истина, која се појављује само онде, где се пази, да сваки почевши од министра, па до општинског чувара по закону дела, да сваки закон поштује. А да можемо од сваког захтевати да поштује законе, морају ти закони бити добри и ваљани, морају да важе за све и за све да су праведни. Онде, где се иде затим, да закони једним грађанима дају и сувише велика права, управо, где им закони дају све, а другима не дају ништа, ту не треба тражити корена злу у самим установама, у законима, већ у смеровима, које мисле да постигну они, који су те установе и законе градили.

У Угарској постоји народносни закон. Тај закон мало права даје народностима, но ми смо се у току времена уверили и осведочили, да се тај закон место испуњавао, само изигравао. Онда кад се тај закон правио, биле су такве прилике, да је тај закон морао постати. Но прилике су се измениле и сада је тако, да се тај закон још мора трпети на артији, али све друго не мора бити, а у првом реду, да се не поступа по том закону. Осим тога гледало се увек, да се народносни закон колико је само могућно ослаби другим законима. Да споменемо само општински закон. Закон је тај скроз и скроз назадан, конзервативан, али он одговара идејама, којима се заносе извесни мађарски кругови те је тако поред свег либерализма и демократизма у угар. сабору стекао право на живот.

Има већ прилично времена, како се код нас много говори о реформи администрације. Сада о томе будимпештанска штампа и не престаје да говори. Изгледа међу тим, да се влада збиља много и занима тим питањем, шта више, да је отпочела већ и радити на пројекту за ту реформу.

Од наше стране не можемо имати ништа против тога, тим пре, што ни ми ни нико друго за сада још не знамо основу, са које угарска влада мисли у томе да пође. Нешто само имамо да приметимо. Реформисање једне или више установа даде се и у напредном и у назадном духу спровести. Под Тисом је ступио у живот нов муниципални и општински закон, али шта видимо ту? Угарска влада помоћу либералне саборске већине стала је општинској и муниципалној самоуправи за врат. Тиса је ишао за тим, да узде покупи у своје руке, да створи круту централизацију. Данашњи министар-председник гроф Сапари само је пак друга личност, а иначе знамо, да се изјаснио, да с пута, којим је донде угарска влада ишла, не ће ни он свртати. Могућно је, да се он у ситницама разликује од Тисе, али у крупницама хоће он само онако да дела, као што је и Тиса делао. Он је рад бивше владе одобрио, кад је дошао за министра-председника, а то значи, да ће он само тај рад наставити. Личности су, дакле, променуте, ал начело је остало једно и исто.

И ми верујемо, да ће доћи, као што се то у будимпештанским листовима наглашава, до врло важног и огромног дела, до врло велике задаће, коју ће имати угарски сабор да решава до нове администрације.

Хоће ли нова администрација бити боља или гора од ове данашње? Могла би бити боља, само кад би меродавне круговe руководила у томе чиста љубав за бољитком и напретком, кад се не би и новом администрацијом између осталога још и на то смерало, да се важност народносног закона на нулу сведе.

Нећемо да кажемо, да је овако, као што је данас, са свим добро. Али и то је истина, да би и данас, у оваквим приликама, у опсегу данашњих законских наређења могло бити боље, само кад би се мало више пазило, да се према свакоме законска наређења праведно и једнако спровађају.

Ако ћемо да останемо и даље само при томе, да на артији имамо лепе законе, а у животу да не пазимо на њих, онда нам ни најбољи закони неће помоћи. Или меродавни кругови мисле, да преустроје тако администрацију, како би по самом закону могло бити, да се један велики део грађанства ограничи у извршењу својих грађанских и природних права?

Идемо да видимо!

Политички преглед.

Реформа администрације у Угарској. Као што из Будимпеште јављају, министарски савет држао је ово дана више седница. Тако је у суботу била министарска седница, која је трајала од 10 сахата пре подне до 3 сахата после подне. На тој су седници били сви министри осим барона Фејервари́ја, министра домобранства. У тој седници је усвојена у начелу реформа администрације. Осим тога било је још неколико министарских конференција, у којима се саветовало и у којима се напослетку усвојила начела за споменуту реформу. У министарским седницама, које ће бити саветовање се о појединостима.

Српска црква у Турској. Јављају да се питање о српској цркви све већма заплиће. Од како је патријарх дао оставку, ни један владика није служио у цркви. У Маћедонији је страшно разражење завладало противу бугарских владика и пропаганде.

Грчки Аташе-ји. Грчко војно министарство решило се да назначи војне аташе-е при својим посланствима у Цариграду, Букурешту, Београду и Цетињу, а тако исто и при грчкој дипломатској агенцији у Софији.

Енглески лист о Русији. Лондонски лист „Економист“ пише поводом састанка руског и немачког цара, да су се околности тако замрсиле, да је дошао кључ за рат и мир у руке руског цара. Он је једини владар у Јевропи, који може започети рат, те је у Русији, као што се чини, мал' те не све спремно за рат. Чете концентриране на границама ишчекују само знак за дефензиву или офензиву; онде има велике готовине провијанта и војног материјала. За тим разлаже споменути лист, за што се Русија држи резервирано, те признаје, како није ни могућно било, да другчије поступа. Нема разлога, да се мане садање задаће, да одлучује о судбини Европе; нема разлога за приволу, да се чете, сакупљене на границама уклоне, ако се узме у обзир разлика, која постоји у Русији и Немачкој у погледу дислокације чета. Најпосле не би се слагало с достојанством Русије као велике силе, кад би допустила какво посредовање у својима одношајима према Аустрији, Бугарској и Турској. У прилог том не види „Екон.“ у безуспешности пута немачког цара у Русију никакова разлога за измирење. Цар Вељем сигурно није донео из Нарве никакве ратоборне готовине, а с друге је стране без сумње у интересу Русије, да без трзавица напредује у побољшавању својих финанција и да доврши наоружање своје војске новим пушкама. Бојазан за одржање мира, да се није додуше уклонила, али се није ни повећала, те овај оружани мир, једини, који се може у наше доба получити, могао би, како „Економист“ мисли, потрајати и четрдесет година. (?)

Проглас комесара швајцарске владе тесинском народу. Комесар швајцарске савезне владе, пуковник Кинцли, издао је 1. септембра сваку прокламацију: „Народу тесинском. Драги сугрђани! Догађаји, што су се ових дана догодили у кантону Тесину, принудили су савезни сенат да интервенише и одреди мене за савезнога комесара у вашему кантону, давши ми налог, да привремено узмем у своје руке управу и повратим јавни ред. Овлашћен тако, обраћам се свима патриотима из сваке партије, верујући да ће ме свом својом снагом помагати да извршим своју тешку мисију, те својом припомоћи допринети да се овај лепи Тесин поведе у еру успевања и мира. Објављујем, да не ћу трпети никако нарушавање јавнога реда, него ћу го-

---

ЛИСТАК.

ОНА ГА ЈЕ УПРОПАСТИЛА.

Црта са мала села.

Нема у моме селу ама баш никога, ко не зна Игу Кривокућина. Та зна га и околина а где не ће наши; па и странац нека, дође, одмах ће га видети и упознати. Лако је таке људе знати. Стани само на капицик, па причекај мало, ето га. Љуља се и тамо и амо, иде испред кућа, скхања дрвеће, цигље, груде и остали гад. Узме у руке, ноша мало па тек у врај баци. Не дирај га, па ће проћи поред тебе, као да те и нема; запитај га што год, он или ће ти одговорити или не. Ако и одговори, рекне, бог те пита шта, или баш оне исте речи, којима си га ти ословио. Мирна је то луда, па и дечурлија не боји га се, већ га још окупе, вичу за њим и бадрцају га, има их веселника, па ће се и бацити за њим. Е, а шта им знаш, деца су така! А мислиш, да ће ни вратити, да ће их дирати? Не. Погледи тамо на њих, па или уђе у чије двориште, или тек се затрчи па до на крај села, ни главе окренути не ће.

Ни с ким се не дружи, до ли са псима; то су му другови, с њима се разговара, с њима се шали, с њима се и насмеје. Добије за себе хлеба, па њима подаје. Па зна сваком и име, па да видите чуда, све по људска имена: једног зове Јоца, другог Сава, па тако редом, све до једног познаје и зна по имену, а они за њим, па по читав чопор, трчкају по селу. Заман тражи који газда свога белова, нема га; где је него код Иге, остави кућу по дан, два, иде за њим, тамо му је ваљда боље, или шта, ко би то знао.

Није Ига увек безпослен. Наступи жетва или друга која радња, челад се разиђе по атару, редуша сама код куће, треба им воде са вароша бунара, да приставе пасуљ, — а у тој се најбоље скува — прође ли Ига туда, ето, ко ће воде донети, само лепим с њим, послушан је он. Донесе воде, нацепа дрва, па се тек само извуче из куће, нико га и не види. Не ће искати ништа, даду ли сами, он подели својим друговима, псима. Ига врло мало једе, ал' много пије; само нек се дочепа, попиће све, што му даш. Зато ћеш га често видети на дућама, гробљу, па и око бирцува. Па се и опије кадкад, онда је мало љут, грди, виче, а не знаш, ни кога, ни на кога. Он само ларма, о свом трешку. Па и псује, — ху! још те нико псује страшно. Само он, ваљда, зна и уме тако страшно псовати, да те језа хвата, кад га чујеш.

Ига је већином го наг. Све нева и добије какав хаљетак, он баци, сакрије, па опет по старом. Било лето, било зима, он једнако. Зими, боже мој, страхота га је погледати. Помодри, очи му закрваве, усне као чивит, зубима цвокоће — ни налик на човека.

На челу му је исписан прошли бурни му живот, на лицу његовом видиш, да је сишао с ума — да је луд.

Слали Игу и тамо горе, важу, излечи ће га доктор, Аја, послали га натраг у село веле, није опасна луда, нека га до божје воље. Па тако стоји до данас Ига у селу. Свугде и нигде.

Једно само не смеш Иги споменути, његову кћер Неру, јер онда плаче, срди се и опет јако псује, руже и грди и небо и земљу.

И не ће Бог да га прими!

* * *

Знам, био сам још мали, али опет добро се сећам, како је било некад у моме селу. Ето, трећа кућа од цркве, то је била наша, па за њом деда-Ћирина, па редом, редом — друга од оног рогља била је кућа Иге Кривокућина. Хој-хој, кућа је то била газдачка, равне јој није било не у нашем селу, него не верујем, да се и околина таком кућом похвалити могла. Ига је био газда само таки, па мудар старешина, да му пара није било. Све је код њега у реду било, све је ишло као навијен сат. Многима је Ига за пример служио. Па Игина жена, Перса, домаћица на свом месту, у њену кућу, Боже опрости, као у цркви, све мирши, па лепо намештено, пуно као у кошници, па што јест, јест, што је била станарица, што је сир умела правити, то не роди. О томе се још и данас по селу приповеда, та знала су за њен сир чак и господа по вароши.

Ху, та, та господа по вароши, да њих није било, можда би Ига и данас био онаки газда, а Перса би можда и данас правила сир, да му пара није.

Да, да, дошла тако нека господа код домина, а домин да се пофали — хајд с господом код Иге. Зна он, да им ту не ће рђаво бити, зна да ће се господи допасти код Иге. А и Ига му је требао, требало је Игу у њихово коло увести, па после, е — после како било.

Допало се господи код Игине куће, та част је ту, па после како дођу у наше село, а они хајд с домином, Иги. Није ни Ига не право, чест је то, за Бога, за њега са таком господом за једним столом седити, па се разговарати, да и не спомињем оно, што тек пред вору долази.

Иги право, ал' Перси није. Не допада јој се. Пропиће се Ига, занемариће кућу. Зна она како то иде.

Дошло време, да се и кнез бира. Мисле људи кога ће? Домин то већ удесио. Та ко би други подеснији био од Иге Кривокућина? А осим тога и господин солгабиров то жели, па онда знате на чему смо.

Ига кнез — каког алдумаша још не памте наше село. Перси Игиној још већма неправо било што се Ига још и тога примио. Вели она: парази се ти тога! Аја, неће. Почела Перса поболевати. Боловала неко време, док није доболовала. Лицем на Спасов-дан сахранише Персу. Била је то сахрана, какве људи не запамтише. Лепо је Ига оправио своју Персу, волео ју је, није шала, а с њом је провео и толике године. Иза Персе остала нејака ћерка Нера; било је и више деце, ал' ваљда Бог не даде: како које наврши четврту, пету годину — Бог таки и прими. Ето Нери је седма година била, кад је Перса умрла и ко зна хоћели још живети. Слабачка је и она. Тек живи.

Тек што је Ига дао шест недеља својој Перси, а већ почеле доказити коне, да му нуде, један ову, други ону; веле, млад је још човек, толико газдинство, па и то сироче, (к'о за Неру,) треба јој мати. Па и ко ће је поучити? Туђин не ће. Та да, мора се, па ту не ће нико ни замерити, божем, Ига није дуго жалио своју Персу.

Пред госпођински пост оженио се Ига. Узео неку Соку, младу удовицу, тамо изпреда. Што јест, јест, Сока на очима млада онако, шта ми радиш. Само, чим је дошла у наше село, почело и за њом нешто зуцати, али то на страну. Ко би целом свету питу замесио. Код Иге је је Сока с' прва лепо, лепше ни захтевати. Ал' не лез' враже.

Ига је још кнез. Господа из куће му и не избивају, а Сока умешна, зна се наћи, није ко она покојна, да бежи, да се уклања. Хвали Соку солгабиров, па и остала сва господа редом. Тако, веле, за Игину кућу треба. Честитају му, срећан је. А Иги мило, боже, мило.

Сад се тек почело у Игиној кући веселити, онако вармеђски. Ига не ради ништа, не надгледа ништа, све туђин. Сокин неки брат од стрица, ко неки ишпан, тај газдује. Сока има две слушкиње, не ради ни она ништа. Није,

нити и осуђивати немирнике нештедице свом строгошћу закона. Забрањујем свако скупљање под оружјем. На послетку објављујем, да ми је савезни сенат наложио, да порадим да се што могуће пре изврши народно гласање о ревизији устава.“

Народна просвета.

„Матица Српска.“

Састанак књижевног одељења 1. (13.) септ. 1890.

Председник напомиње, да је нарочити задатак овоме састанку, да бира себи потпредседника и књижевни одбор од 10 чланова.

Бира се за потпредседника др. Ђорђе Дера, досадањи потпредседник, а у књижевни одбор бирају се ови чланови: Аркадије Варађанин, Јован Грчић, Милан А. Јовановић, Стеван Лекић, Стеван Миловановић, др. Илија Огњановић, Сава Петровић, др. Милан Савић, Александар Сандић и А. Хаџић.

Непознати писац шаље на оцену и награду своју трагедију у 5 чинова с натписом: „Краљ Стефан Дечанска“. На делу и на запечаћеном писму, које скрива име ништчево, налази се натпис:

„Не малакши млада снаго,
Не помери пута права,
Нек те мука не надјача,
Нек те слава не успава.“ З. Ј. Ј.

Издаје се на оцену члановима: Милану А. Јовановићу и Стевану Миловановићу.

Члан А. Сандић, који је поднео био као своју властитост Песме Милана Берића, с молбом, да му се одреди помоћ, како би их могао штампати, јавља, да му је Јован Живановић коме су те песме биле послане на оцену, вратио исте с изјавом да их не може прегледати.

За оцену споменутих песама умољава се члан Јован Грчић, с позивом да после прегледа овамо јави, да ли заслужују да им се ради штампања одреди каква год припомоћ.

Чита се одлука главне скупштине, којом се одобрава прорачун о фонду матичином за год. 1891.

По том прорачуну одређено је на књижевне цели и то:

1. На штампање „Летописа“ 1600 фор.
2. На библиотеку 200 фор.
3. На новине и повремене листове 300 фор.
4. На награде 150 фор.

Узима се одобравајући на знање, и уједно се по предлогу члана А. Сандића примљеном у скупштини, изашиљу чланови: Андрија М. Матић, А. Сандић, Милан А. Јовановић и Филип Оберкнежевић, да прегледе библиотеку матичину и да јаве, којим би и каквим делима старијих српских књижевника ваљало попунити библиотеку.

Чита се одлука главне скупштине, којом се одобрава прорачун о фонду Јована Наке В. С. Миклушког за годину 1891.

По том прорачуну долази на књижевне награде 1200 фор.

Узима се на знање и равнање.

Чита се одлука главне скупштине, којом се одобрава прорачун о фонду Петра Коњевића за годину 1891.

По том прорачуну долази на издавање „Књига за народ“ 600 фор.

Узима се на знање и равнање.

Др. Ђорђе Дера подноси своје мишљење о шаљивој игри у 3 чина с натписом: „На леп начин“ од дра Милана Савића.

Писац те шаљиве игре узео је градиво за то своје дело из друштвеног и породичног живота, из кога шаљиве игре обично прну своју материју. Писац је за ту своју шаљиву игру изабрао згодно градиво, и он га је према захтевима шаљиве игре у опште и добро употребио. Особе, које играју у том комаду, разнолике су и карактерисане верно и доследно, изнесене су тако да нас заинтересују и привлаче на се нашу пажњу. У игри нема истина много заплета, али га ипак према уском оквиру комада има толико, да ће побудити пажњу гледалаца и одржати је до краја. У игри има две главне особе, које стоје једна према другој у једнакој важности, али оне играју своје улоге тако, да не кваре јединства радње, на против уносе у игру више интереса. Радња брзо тече, дијалози су кратки а живи, зачињени шалом и досетками. Целу шаљиву игру провејава свеж, природан, неусиљен тон, који пријатно утиче.

Стављајући ову шаљиву игру и под строжије мерило изриче оцењивач свој суд, да је она у опште добро написана, да њене добре стране знатно претежу, те предлаже, да се она прими за „Летопис“ и награди.

Оцењивач наводи даље, да је писац поменуте шаљиве игре међу тим у свом делу нешто мењао, те за то предлаже, да се та шаљива игра даде још коме на оцену.

Предлог се прима и за оцену те шаљиве игре умољава се члан Јован Грчић.

У одбор за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњевића бира се А. Сандић на место пок. Новака Радонића.

Осим тога расправљено је више предмета, који су се тицали питомаца, што се налазе под управом матичином.

Вести из места и са стране.

Нек се зна. „Бачванин“ има у свом 36. броју чланак на првом месту под натписом: „Матица Српска“. У том се чланку између осталога описује и једно „родољубиво“ дело данашњег председника „Матице Српске“ из времена, кад је исти господин био државни школски надзорник. Ево тог дела: „Било је то оно доба, када је г. Милош Димитријевић био врх. државни школски надзорник. По несрећи имао је и Сомбор ту срећу, да под њега потпадне. Тада се баш радило на томе, да сомборска муниципија, према одредби школског закона, изрече „верозаконске школе“. Г. Милош Димитријевић дође у Сомбор, прегледа сомборске школе и нађе, да не одговарају наређењима закона. Г. надзорнику буде објашњено, да ће школе прећи у руковање дотичних верозаконских општина, и да ће верозаконске општине неодложно одговорити наређењима закона. „Родољубиви“ врх. школ. надзорник г. Милош Димитријевић, да би стекао горе заслуге, — а надао се, да је тенденција владина била све верозаконске школе претворити у „комуналне“, (а то је лако могло бити, требало је општини дати три опомене, па су одмах верозаконске школе претворене у комуналне) — он, чим оде из Сомбора, тужи (чујте, људи!) не варошку општину, која је тада фактично руководила са свима школама него срп. правосл. црквену општину сомборску. У тужби нацрта све горе од горег, а све на рабош српске црквене општине сомборске, која о школама нит је водила, нит је могла водити бригу, док није варош законитим путем, на основу закључка општинског, те школе предала црквеној општини са дотичном квотом. Услед тужбе жалосног Србина добије сомборска црквена општина „прву опомену.“ Ово је тако изненадило сав српски свет, а Сомборци су били као рисови против таке неправде, неистине и неродољубља. — Српска црквена општина сомборска спремила је знаменити „меморандум“, и показала је чисто, отворено и јасно, да је прва опомена неправедна, и умолила је министарство, да опомену опозове, и тек онда нека суди, кад сама општина буде своје школе, које је међутим примила у руковођење, пренебрегла. — Србин Милош Димитријевић остао је при своме првом извештају, а та прва опомена остала је до данас. Него добро је, што се тај господин није дуго шепурио по српским школама, него дођоше увиђавни људи, гг. Цирфус и Греф, те су споразумно са општином сваке мане отклањали, и за пуних двадесет година никада не учинише сомборској црквеној општини криво у погледу њених школа. — Остаде на тој једној важној опомени виђеног и чувеног на далеко Србина и родољуба, председника „Матице Српске“ г. Милоша Димитријевића.“

„Босански бегунци“, слика Уроша Предића. Г. Николић из Загреба, који је у своје доба дао израдити и умножити „Косовску девојку“ и Чермаково „Херцеговачко робље“, послао нам је ових дана најновије и до сада најбоље своје издање, копију красне слике Предићеве „Босански бегунци“. Кад смо, пролазећи кроз огромни „palais dés beaux arts“ (палата лепих вештина) на париској изложби и уживајући у сликарским ремек-делима свију народа нашли на мало и скромно одељење за српске уметнике, највећма смо се одушевили поред красних слика гђе Тодоровићке, дивним сликама Уроша Предића, а од ових опет понајвише његовим „Сврочетом“ и његовим „Босанским бегунцима.“ У мало којој слици наћи ће те толико патријотизма и тако силан и речит протест против тешке патње подјармљеног народа, као у Предићевој слици „Босански бе унци“. Као већина досадашњих слика Предићевих, тако је и ова леп путоказ за српску уметност, у ком правцу треба да се развија и какве сижеје треба да пригрли, ако хоће временом покрај техничког савршенства да понесе на себи и печат чисте народне уметности. Не знате, шта је на овој слици лепше или целокупан утисак, онај израз очајничког расположаја, који се огледа на сваком појединцу из те дугачке тужне поворке босанских бегунаца, те са слике прелази и на гледаоца, или разноликост, како је тај израз индивидуализован, како је код сваког појединог друкчије изражен. Од оног малог детета, ког мајка за ручицу води и са чијег лица место страха и очаја читате невину, безбрижну наивност, па до оног старца, који је клонуо од умора на сњи камен, а погнута глава и оборен поглед показује му крајње границе очајања — од безазлености дакле до највећих душевних мука огромна је скала осећајна, и све те прелазе кадра је била кичица Предићева да изрази у тој једној слици. Који то може, тај је прави уметник. С тога препоручујемо најтоплије српској публици копију ове слике његове, која ће донета бити за сваку српску кућу најлепши украс. Ово најновије издање Николићево је, као што напред споменусмо, најлепше и најтачније израђено од свију досадашњих слика, које је до данас та фирма издала. Слика је 95 см. широка, а 63 см. висока, оквир је лепо позлаћен, а широк је 13 см.; цена је заједно са оквиром на отплату фор. 30·— а за готов новац фор. 27·— Наруџбине се шиљу на Петра Николића у Загреб.

Капетан Кабалов. О руском капетану Кабалову, који је у Жонсаку онако одлучно одговорио на здравицу генерала Ферона руској војсци, доноси „Нова Преса“ ове податке: „Капетан Кабалов започео је своју каријеру године 1878. као пијонирски часник у Туркестану. Одмах за тим ступио је у ратну академију у Петрограду, коју је свршио као први с одликом, те је за то био одликован великом златном медаљом. На то је одмах уврштен у генерални штаб, и то код прве гардијске пуковније, код које још и сада служи. Руски војничи кругови цене особито Кабалова, те му проричу сјајну будућност.“ „Нова Преса“ вели, да је он прави правцати панслависта, као што су у опште сви бивши ученици генерала Драгомирова, који је до скора био шеф руске војне академије.

Колера у Меки је почела још јаче морити. Услед тога је руски министар унутрашњих послова наредио, да власти руске на Кавказу не издају до даље наредбе пасоше тамошњим мухамеданцима, који би хтели ићи на хаџилук преко Турске или Персије. — Исто тако и међу афричким племенима поред црвеног мора, која су под заштитом Италије, мори колера. Војска и Европљани-насељеници до сад су поштеђени од заразе. Влада чини све кораке, да спречи даље ширење колере. Због тога, што се ова морија појавила у Масуаху и што се мисли да мори и у Токару, прекинута је трговачка комуникација између свих лука у црвеноме мору и унутрашњости пошав у Суаким.

Друштво Францускиња као пријатељица Русије образовано је у Паризу под председништвом знамените француске публицисткиње гђе Едмонд Адам, те позива све жене француске, да у то друштво ступе и да негују пријатељске одношаје према Русији. У прогласу своме вели исто друштво: „Жене француске љубе Француску — за што да не љубе и пријатеље француске? — Овом приликом јављано, да је у Петрограду основано друштво пријатеља Француске, као што је основано и у Паризу друштво пријатеља Русије.

вели, ни код првог радила. Ето, такав је нови ред у Игиној кући.

Да виш, допада се то Иги, оно јест, кад је мало мамуран он се сетн Персе, погледи у Неру, па чисто се тргне, али то не траје дуго. Научила су њега господа бригу и мамурлук растеривати. Клин с клином — то је њихова формула, па сад и Игина.

Добри пријатељи Игини вртили само главом. Не ради, веле, добро. Жао им је, знају они, куда то води, ал чик му реци. Па и сам деда-попа, говорио једанпут у цркви, како се ваља чувати лажних пријатеља. Чим не стане — вели он — блага, нестане и тих пријатеља. Па је још и ово казао: „Ништа — вели — на свету стално, само мена јест.“ Баш је тако казао. Био је и Ига у цркви, мал те није баш њега ради и удесио тако слово. Ал Ига, ко Ига, на једно примио, на друго пустио. Нека њему нико ништа да придикује. Он тера по старом. Ако троши, своје троши. Док је он жив биће свега. Његови пријатељи, нису лажни пријатељи. Тако је он — ваљда — умствовао. Прошло је пет година од Персине смрти, а пет вртаља Игине најбоље земље беше задужено. Остало му је још, још му је много остало. Само да је Ига хтео натраг. Ал овако? Отићиће Ига у суво грожђе.

Све да је Ига хтео натраг, мислиш дала би му Сока — ајде! Њој се буран живот допада, лепо је њој са господом ашиковати онако изнеђа Игини. Па још и горе . . . Ига слеп код очију. Заслепило га господство.

Ударише неродне године. Једна за другом, па свака омане. Види и Сока да иде на горе, натерала Игу, да на њено име препише два вртаља. Уради он и то. Сока му се за леђа смејала. Остало је још пет вртаља чисте земље, ал у то Ига није смео дирати, било је то Нерино, њено материнство. А и она на његову несрећу већ девојка на удадбу. Издравила, па и пролепшала се. На њену срећу, не да јој Сока пред-а-се. Нера је више код своје тетке него код куће.

Наступило још веће зло. Господа сита Иге. Дошло време, да се плаћају дугови. Они се извукли. Преписали на жене. Тако радио солгабиров, тако домин, тако сви. Ига је платац, он је за све њих добар.

Нашао се Ига у чуду. Шта је то? Где су ти његови вајни пријатељи. Истопили се. Ударила руда у брег. Даље не иде.

Ишао Ига једном, ишао другом, говорио, молио, претио — ах глувима.

Дошао Ига кући, почео опет пити, да у вину зар бригу удави. Заборавио на све, њему је опет добро. Место њега испланирали Сока, па и наговорила га. Ига какав је и урадиће. Соки је само стало, да она њена два вртаља остану на миру.

Шта мислите, шта је Сока испланирала? На што је Ига пристао?

Да прода своје дете, своју Неру.

Нашла Сока некаква голића, увеће Неру и пристаје ма и на половину њезина материнства, ову другу половину, поклања Иги. Да неће Ига продати своју кћер, за половину мираза јој? Дашта да хоће.

Прошли сватови. Ига продужио рок исплаћивању.

Сад је дошао ред на Соку. Е, мудра је Сока. Још неко време живила код Иге, па кад се већ приближивао рок плаћању, она у свађу. Удри грди с дана на дан. Неодољива мржња. Покупила се заједно са својим братом од стрица, па очла преко. Остао Ига сам.

Што било далеко, дошло је близу. Наступили прни дани. Пред Игином кућом ударио добош. Ига пао у несвест. Трли га сирћетом и још нечим, пробудио се — ал луд.

* * *

Неки дан давали парастос деди Рајином, ту и луди Ига. За њим читава поворка паса, још јединих му верних другова.

— Да, да, она га је упропастила, она бестија из прека — рече баба Гаца Ракићева, кад смо се разилазили из порте. Т. Б.

НА КЛИНУ.

Од А. П. Чехова.

По Невском проспекту мотала се после службе гомила колешких регистратора и губернијских секретара. Водио их је к себи на имен дан Стручков.

— Да, одмах ћемо јести, браћо! — фантазирао је Стручков гласно. — Дивно ћемо јести! Жена је пирог приправила. Сам сам јуче ишао по брашно. И коњака имам . . . из Воронцова . . . Жена нас јамачно већ чека!

Стручков је становао на крају града. Ишли, ишли пријатељи к њему и напослетку приспели. Ушли у предсобље. Носови им осетили мирис пирога и печене гуске.

— Осећате ли? — запита Стручков и кашљуцне од задовољства. — Скидајте горње капуте господо! Обесите их на клин! А где је Каћа? Ej, Каћа! Камо се дела? Акулина, ходи и помози господи, да скину капуте!

— А шта је то?! — запита један од друштва и показа на зид.

На зиду је био велики клин а на њему је висила нова капа са сјајним заслоном и лепом кокардом. Чиновници погледаше један у другога и побледише.

— То је његова капа! — прошапташе плахо. — Он . . . овде!?!

— Да, он је овде! — промуца Стручков. Код Каће . . . Хајдемо, господо! Пак ћемо гдегод у крчми причекати, док не оде.

Чиновници обукоше опет своје горње капуте и пођоше у крчму.

— На печену гуску мириши код тебе, а гусак ти у кући седи! — нашали се помоћник архиваров. Ђаволи га однели! Хоће ли скоро отићи?

— Хоће. Више од два сата никад не остане. Ах, како ћемо дивно јести! Најпре ћемо малко вотке срknути . . . А за тим ћемо што год заложити . . . После другога јела долази пирог. Иначе апетита нема . . . Моја жена изврсно готови пирог. И шећер ће бити . . .

— А јеси ли сардина купио?

— Јесам, две кутијице. И кобасица четири врсте. . . И жени се, дакако, једе. . . А враг се код ње завалио!

Подруг сата поседели у крчми, испили сваки по чашицу чаја и пошли опет Стручкову. Ушли у предсобље. Ту је мирисало још више, него пре. Кроз полуотворена врата кухињске опазише чиновници печену гуску с киселим краставцима. Акулина је нешто вадила из пећи.

— И опет невоља, браћо!

— Шта је?

Чиновничи желудци стиснуше се од глади: глад није ником тетак, а на клину је висила проклета капа.

— То је Прокатилова капа, — рече Стручков. — Хајдемо, господо! Причекаћемо гдегод . . . Он већ неће дуго остати . . .

— И у таквог је подлаца тако красна женица! — зачу се дубок бас из собе.

— Лудаци су и срећни, ваше превосходителство! — пропрати га женски глас.

— Хајдемо! промуца Стручков.

И опет пошли у крчму. Наручили пива.

— Прокатилов је моћан човек! — започеше пријатељи тешити Стручкова. — Само ће часак код твоје жене бити, али за то ћеш ти десет година ближенства уживати. Срећан си, брате! За што да се срдиш? То не треба да радиш.

— Та и без вас знам, да ми то не треба. Не ради се о том. Ја се срдим што сам гладан.

После подруг сата пођоше и опет Стручкову. Проклета капа висила је још увек на клину. И опет морадоше узмаћи.

Тек око осам сати у вече не беше више на клину капе, те су се могли бацити на пирог! Пирог је био сув, шећер млак, а гуска препечена, — све је покварила Стручковљева каријера! Јели су међутим са слашћу.

Трговачко-занатлијски део „Заставе.“

Европа и Америка.

На другом месту доносимо вест, да је у Бечу велики део фабрика седева обуставио рад, те је 15.000 фабричких радника остало без рада, а по томе и без леба. Као што се даље у тој белешци вели, бечке новине виде узрока тој невољи у законској основи, коју је Мак Кинлеј поднео америчкој посланичкој кући, да се на јевропске производе, који се увозе у Америку не само удари већа царина, него још да се и разним мерама и цепидлачењем сасвим спречи увоз из Јевропе у Америку.

Да кажемо коју више о том новом царинарском закону америчком! Данас се много пише о том билу (предлогу) Мак Кинлеја и што се пише — то нама Европљанима ни мало не годи. Овај царинарски предлог Мака Кинлеја хоће да у економском погледу дигне кинески зид између Јевропе и Америке, а то не само високом царинском тарифом, него и ексаторним формалностима код консулата и царинаре. А колико би то за Јевропу од штете било, види се отуд, што тај закон још није ни ступио у крепост, а код нас већ обустављају рад по многим фабрикама.

Тај је бил већ прихватила посланичка кућа, а прихватио га је и сенат са 11 гласова већине у скупштини, којој је присуствовало 69 сенатора и то после 46 дана расправљања. Него је сенат увео неке преинаке, те је та основа повраћена посланичкој кући. Ова неће да пристане на све преинаке, које је сенат увео, те је сад законска основа дата мешовитој комисији, која ће имати да изравна диференције између те две куће. По томе тарифбил неће моћи ступити у крепост пре 1. фебруара 1891. године. — Неки мисле, да у овој законској основи нема ни трага народно-економским начелима: „основа та — веле — нема друге цели осим те, да учини још богатијим већ данас богате монополисте и да републиканце одржи у већини“. Кад је Мак Кинлеј говорио последњи пут својим бирачима — разлагао им је да ће његов бил довести сједињене државе до највећег благостања. Као доказ наваћао је околност, што против тога „била“ пишу Јевропљани. „Све што шкоди Јевропи, то нама користи“ — његово је начело. — У Француској веле, да би узалудно било преговарати о том са американском владом. Поврх владе, поврх заступничке куће, поврх сената у Америци стоји неко други: бирач. Заступници су прихватили овај бил, да би могли рећи својим бирачима: „Заштитили смо твоју индустрију против јевропске конкуренције“. С тога треба да бирач осети последице тога била, који није ништа друго до — економски рат, навештен Јевропи, а Француској напосе. Француској напосе за то, што је француска влада забранила — са здраветвених разлога — увоз американских свиња у Француску. Америка сад хоће да се освети Француској и то нарочито вином, које су Американи много уважали. Нека се дакле на рат одговори ратом — веле Французи, јер ту је још и америчко жито и петролеум. Француска може хиљаду тешкоћа да створи увозу америчке пшенице, а тако исто и петролеуму, који у Француску долази прерађен, а у Америци је укрцан као сиров. То је превара, с које Французи могу задати толико муке Американцима, а могу с друге стране да им сметају, нпр. под изговором, да је петролеум гориво опасно за луку и т. д. Могућно је, дакле, да нас чека жесток економски рат, са којега би имали штете и једни и други — али и користи.

Штампа заинтересованих европских држава у овом питању огорчена је због овог корака северо-америчких држава. Индустријске државе имаће отуда грдне штете, али због тога не може нико кривити Америку Јевропа нема права да тражи помоћи од Америке, исто тако као што распикућа не може тражити да га храни сусед му. Јевропа троши грдне милионе на бајонете, она је заборавила на материјално благостање народно, она троши народно благо, расипа народни иметак, па зар је Америка дужна, да има обзира према њој. Американци су се показали и овом приликом као добре рачунције. Они врло добро знају, да је Јевропа на њих упућена, а да они могу без Јевропе живети и опстати. Осим тога не треба заборавити да је Америци до тога стало, да се још једнако пуни народом. Оно, што су бечке фабрике за њу производиле, хоће она сама да производи. Њој треба само за то радника, а радника ће само тако добити, ако они не буду имали хлеба у Јевропи. А и то знаде Америка, да се никад не ће сложити све јевропске државе против ње, она знаде да има јевропских држава, које ће имати само користи отуда, што ће друге државе да се на економском пољу туку с њоме. Индустријске државе ће страдати, али земљорадничке ће се само користити тим ратом.

Могућно је, да ће Америка натерати, да се неке јевропске државе опамете, кад се нису могле саме опаметити.

Нешто из историје трговине и морепловства.

Историја старог века пуна је слика дивљих ратова и суровог рушења и разоравања, но усред тога истиче се мали народ финичански, као нека оаза мира и тишине.

То је једина трговачка држава старог века, која није своју силу и величину заснивала копљем и мачем, но оружјем мирног и вештог делања.

Финичани никад нису сами од своје стране водили или покренули рат за нападање, а ипак су освајали на далеко и на широко по свем тада познатом свету.

Путовали су по далеким непознатим земљама, бродили по далеким морима, подизали и оснивали насеобине, трговачка разна подузећа. Ето, то беше оружје Финичана, којим су освајали и којим су своја освајања дуже и трајније одржавали, него многи силни освајачи.

Они нису суровом, окрутном силом нападали народе, нису ширили пред собом страх и трепет, нису газили по потоцима проливене крви; не — они су долазили пријатељски у додир са непознатим народима, трговином доносили и подмиривали животне потребе им, те тако народе себи присвајали и за се их задобијали.

Сви писци старог века приказују Финичане, као народ трговачки и смеле морепловце.

Тако и пророк Језекиљ (у 37. глави) говори врло заносно о финићанском граду Тиру, хвали нихов сјај и велико богатство, њихову трговину са далеким земљама и народима, узноси њихову смелост, одважност и вештину трговачку.

Познато је, да су тирски трговци основали најстарије трговачке насеобине на средиземном мору. Тим насеобинама освојили су они и преузели сву трговину са народима, који становаху по обалама средиземног мора, као што су касније и Енглези са својим колонијама учинили.

Стара Картага, која је насеобина финичанска, подигла се својом трговином до неизмерног богатства, до врло велике силе и моћи. Картага је временом постала моћном супарницом господара света — Рима. Картага је под Ханибалом дошла чак пред капије римске. Жене су плашиле децу: Hannibal ante portas! (Ето Ханибала пред капијама!) Картагињанима нико не би раван у морепловству и вештини трговачкој.

И римска је држава нарочито у доба царства, предузимала важна прекоморска трговачка подузећа. И она је раширила на далеко и широко трговинске везе, те је тако подмиривала потребе раскошног царског града Рима.

Сваке године доносило се у Рим жито из Сицилије и Африке на многобројним лађама, а свила, мирођије и разни зачини из Индије донашани су у Рим морским путем, обично преко црвеног мора.

Многи закон о уређењу морепловства, који је онда створен, одржао се све до наших дана.

У другом столећу пре Христа још су Римљани у неку руку презирали трговину. По закону ниједан сенатор или отац сенатора није смео имати великих трговачких лађа, а племићи, који су терали трговину, били су презирани. Људи од положаја и звања, који су одликовани, не смеју трговати, трговина припада само људима из нижих стадија. То је било онда јавно мишљење.

Први је био Цицерон, који је рекао, да је сама трговина у малом простачка, а трговина у великом: велике трговинске трансакције, као што је куповање робе у читавом једном крају, транспорт робе у друге земље, где ће се продати, така трговина да је — часна. Цицерон је још правио разлику — између велике трговине и мале или ситничарске трговине.

Увозне и извозне царине беху знатни фактори римске владе. Добра и производи из Британије плаћали су, на прилику, разне порезе на свом путу кроз Галију, и по свој пространој царевини римској све до обала арапског залива простирало се више разних тарифа.

У поморским трговачким стварима радили су и судили Римљани по законику острва Ро́да, а одатле потичу делимице и закони новог века.

Кад је Рим пао, преузе му улогу Цариград, који постаде господарем мора. Но у исто доба пробудише и кренуше се народи на истоку, и зачe се борба о првенство међу Црним и Средиземним морем. Па и народи на северу покренуше се: на првом месту Скандинавци. Њихова прва морепловска подузећа простирала се по Балтичком мору, но наскоро почеше долазити у Источно море, а кад-год су допирали чак и у Црно море, и ту су много штете и квара чинили, јер бијаху надмоћни у оружју и доброј дисциплини.

Међу тим племенима и народима са севера, особите се одликовало око 10. столећа племе Мусковита. Тако су касније названи становници Литавске, који су подузимали мирне трговачке пловидбе.

Мусковити овладаше најглавнијим заливима Балтичког мора и трговаху кожом, вуном, медом, ћилибаром и т. д., добијајући у замену вина, разне железне робе и свиле.

Они су били врло вешти и умешни у трговачким подузећима, но њихови бродови сасвим прости и једноставни, а у бројеву су заостајали иза јужних народа. Они су распростирали своја трговачка подузећа на далеко и на широко на исток и на југ, и допрли су даље него икоји народ са севера. Долазили су кадшто и у само Каспијско море.

Пловне велике реке Двина, Дон и Волга отварале су им неисцрпно поље за трговину и суховемну и поморску. С године на годину ширили су и простирали су своја подузећа све даље и даље, па су напослетку почели трговати путем Црног мора са Персијом, а помоћу Каспијског мора са Индијом.

Тако су литвански Мусковити били први модерни народ, који се и старим суховемним путем усудио на далеки исток.

Руси са својим данашњим именом помињу се први пут у IX. столећу, а већ у X. столећу долази руска монархија до велике знаменитости. Новгород и Кијево постају главна трговачка места целе државе.

„Међу морем и Новгородом,“ примећује славни енглески историчар Гибон, „било је више згодно употребљиваних путева.

Од Новгорода полазећи употребљивали су Руси реке, које се улевају у Дњепар.

Њихови чамци, који се састојали из једног јединог дрвета, беху натоварени свагда крзном сваке врсте, медом њихових кованлука и кожама од њихове марве. Дњепром су долазили у Црно море и одатле посред многих и разних непогода и опасности чак у Цариград, где су своју робу давали у измену за грчку мануфактурну робу и за индијске зачине. Неки њихови земљаци остајали су у Цариграду и провинцији и настањивали се стално, пошто им је потпуно утврђена и обезбеђена лична и имовна сигурност. Али они су злоупотребљивали гостопримство грчко, јер су своју браћу из Русије подстицали и подбадали, да ударају на престоницу грчку. И заиста за прва два столећа, од како се они настанише на Балкану, Руси су четир пута нападали на Цариград. Они су видели велико и сјајно богатство Цариграда, опробали га и завидили том сјају и раскошу; они се тада надаху, да ће присвојити тај раскош и богатство другим начином, кад већ нису могли постићи трговином.“

Бродови, на којима су Руси подузимали своје прве нападаје, били су прости чамци од букова или врбова дрвета. Касније су правили их много веће, у дужину 60, а у висину 12 стопа. Те шајке нису имале палубе, али је било два крмана и једна катарка, имале су једра и множину весала.

На таку шајку могло је стати 40—70 људи са својим оружјем и свеже воде колико је треба, а тако исто и слане рибе.

При свом првом нападају на Цариград, кренула се флота од једва двеста таких шајака под командом кнеза Кијевског и ушла је без муке у Босфор, шта више дочепала се и самог цариградског залива, но само на кратко време. На скоро морade се повући натраг.

Ни други, па ни трећи нападај им није боље испао за руком, ма да су изабрали згодно време за нападај, кад је грчка поморска сила била у борби против Сарацена. Грци са својих 15 старих галија, које су натоварили горивим материјама и запалили, вешто урадише да је руска флота букнула у пламену.

Велика множина Руса, који су већма волели удавити се него изгорети, скочише у море, а они који су се избавили из морских вала и допреше до трачке обале, ту их похватају грчки војници и сељаци, те их без милосрђа поубијају.

Четврти поход против Цариграда испао је срећније. Руси су 24 грчких лађа уништили. Поход се тај сврши уговором мира.

Ма да су до сада Грци у главном били победиоци, ипак су се бојали, да ће у будуће сами више штетовати, него ли Руси.

Дивљи тај непријатељ није давао никаква пардона, а како је био сиромашан, није се победилац могао надати богатој пљачки. Осим тога заман је било гонити Русе, који се повлачили у непроходне и пусте пределе, па је гонилац више сам страдао, него ли што се освето. За то су Грци понудили Русима повољне услове мира, јер страх од Руса, осим њихових нападаја, увећаваше неко пророчанство. „Сваки човек из народа,“ пише Гибон, „верује, да једна статуа на Таурускoм тргу, има тајно пророчанско упутство, које казује, на који ће начин на посљетку Руси постати господари Цариграда“, — то се још за време кримског рата у опште свуда веровало.

Касније су имали Грци да се боре са племеном, које беше смело и пустоловно као Руси, али у морепловству куд и камо напредније — а то су Норманн.

(Свршиће се.)

Вести из трговачко-занатлијског света.

Недељни вашар у Загребу. Од загребачког градског поглаварства стигао нам је овај извештај о недељним вашарима, који су онде пре неког времена заведени: Кад смо пре месец дана упозорили наше опћинство на недељне вашаре у Загребу, изрекосмо наду, да ће несумњиво успети, буде ли наша сеоска интелигенција, наиме жупници, учитељи, опћински поглавари и патриотична властела као и други пријатељи народа обраћали пажњу сељака на загребачке недељне вашаре, те их упућивали, да ће на овим вашарима за своју лепу стоку добру цену постигнути. И доиста, наша нас нада није преварила. На досадањим недељним вашарима било је доста рогате марве, свиња и коња и што год је ваљане робе било, нашло је купца. Угодна прилика која се сваких осам дана пружа, потиче и сељачки народ и властелу, да своје благо на недељни вашар у Загреб шаље. Сваке среде видимо да марвеном тргу у Загребу живахнији промет; сељачки народ се надмеће, да што лепшу марву дотера. Познати одношаји нашега сточарства нису још толико дотерани, да би се могао сваки сељак са властелом у погледу лепоте марве надмећати. Уз ваљану и лепу марву има много, рекли бисмо још више крађаве. С тога видимо да са марвеног трга крађава марва одлази одкуд је и дошла, јер је нико не купује. С тога особито наглашујемо, да на загребачком тргу рогата марва добре прође има, ако је ваљана за трговину и месара, — иначе не. У Бечу је говеђина истом поскупила за 5 новч. по килограму, а тамошњи месари тумаче повишење изговором, да нема на пијаци марве. Као што смо добро обавештени, упутио је бечки магистрат тамошње марвене трговце и месаре на загребачке недељне вашаре, где има свагда ваљане стоке у довољној количини. Ето се пружа с тога још боља прилика, да наши економи своју стоку добро уновче. Прошла су она времена, где су месари на вашарима нудили сељаку за његову муком и бригом угојену стоку, што су хтели. Данас није сељак више везан на поједине годишње вашаре у његовој околини; сваке недеље може дотерати стоку у Загреб на недељни вашар, па ако му стока ваља, добро ће је продати. А кад народ види, да му се труд око сточарства боље исплаћује него сваки други његов рад, он ће све силе употребити да одгаји ваљану стоку. Но то треба нашем сељаку казати, упућивати га сваком згодом — а то је, што молимо све праве пријатеље народа. Што смо рекли за рогату марву, ваља у истој мери и за коње и за крмад. С тога гледишта су недељни вашари у Загребу од велике народно-економске знаменитости, те заслужују најпомније него са стране меродавних фактора и пријатеља народа.

Точење нездравог пића у Хрватској. Читамо у хрватским званичним „Народним Новинама“ овај допис из новског котара: Ма да је кр. земаљска влада, одељење за унутарње послове од 25. окт. 1881. бр. 16.473. издала строгу наредбу против прављења лажнога пића, ипак нам данас доказују силне тужбе и осуде, да крчмари и продаваоци пића слабо маре за споменуту наредбу. Пошто пак извод ове наредбе у погледу точења вина и ракије мора бити прикован у свакој јавној гостиони и крчми на увиђење и крчмарима и осталој публици равнања ради, ми се не можемо доста начудити, кад чујемо да у супрот томе има сваки дан све више прекршитеља, па нека нам је овде дозвољено истакнути неке узроке такових прекршитеља. Откада је повишена точарина на точење ракије, од тада се све већма, особито на селима, точи безобзирце прављена спиритом ракија, која убија материјално и физично наш народ. Узроци су ови: Крчмари на селима нису кадри купити с јесени од наших сељака знатнију количину ракије произведене од воћа и шљива, него купују на акове (56 литара). Када то источе, онда за добивене новце купују други аков и тако редом даље, али наш сељак нема ракије преко целе године, него како веле: „докле пече, дотле тече“. Куда ће дакле крчмар већи, да купи ракије, него трговцима од којих многи највише продаје спиритну ракију, а богме и фабрицирано вино. То је једно. Друго: Наш сељак неда праве ракије хектолитар ниже од 28 ф., дочим је трговац по хектолитру продаје само за 18 фор., али да како не шљивовице већ спиритне ракије. Продајући такву ракију сада литру по 50 н. имаде крчмар за источени хектолитар 50 фор. Ако одбијемо куповну цену са 18 фор. и 10 фор. за точарину (плаћа се од литре 10 новч.), добије на

хектолитру чиста добитка 22 ф.; дочим да крчмари точе сељачку шљивову ракију, имали би добитка по хектолитру само 12 фор., но тај је добитак ипак довољан, да крчмари могу материјално напредовати. Међу тим, многи крчмари и ракијије хоће одвећ брзо да се материјално дигну, купују прављено пиће себи на корист, а народу на штету. Доиста је жалосно, да имаде таквих трговаца, који праве и продају такву спиритну ракију и покварено вино, у пркос постојећој наредбеној забрани. Али их доста има. У новском котару, у једном месту, налази се становити трговац (Чивут), који покваренim пићем подмирује крчмаре. Последице те трговчеве слободе и смелости уродиле су плодом, да је исти већ 3 пута кажњен; ових дана кажњен је од кр. котарске области у Новској са 70 фор. глобе и трошкова за анализе. Том је трговцу трећа казна, а неким крчмарима из Новске прва са 25 фор. глобе и трошкова за анализе. Ми на ове немамо много да кажемо. Познато је, да се и у Хрватској и код нас у опште „шпирка" по селима и варошима на штету народа точи. Томе би требало једанпут за свагда на пут стати. У осталом добро је што оптужбе због точења прављеног пића читамо у званичним новинама. Нико други и није крив, што се такво пиће може точити, до котарски и општински чиновници, па нам је за то мило, што се и званично признаје, да многи и многи од тих чиновника не врше своју дужност.

15.000 људи без леба? Позната је и на гласу бечка индустрија од седева (Perlmutter). Тамо се у велико раде дугмад, копче и други предмети од седева. Овој грани индустрије чини се, да је сада одзвонило, јер бечки листови јављају, да је већи део фабрике обуставио радње, те се 10.000 људи налази без посла, а за кратко време обуставиће и остале радионице посао, те ће број беспослених радника нарасти на 15.000. — Узрок овој кризи је чак у далекој Америци, камо су већим делом бечки творничари изважали своју робу. Тамо управо сада ствара законодавно тело закон о новом царинском закону, кога је предложио амерички заступник Мак Кинлеј. По том закону повисила би се увознина на ову врсту робе уз досадању царину (25% од вредности) још за два процента по извозним количинама. Тиме се јако убија спољна конкуренција те бива готово сваки увоз немогућ. Аустријски фабричари обратиће се на министарство ради помоћи, али се слабо могу надати помоћи, јер данас влада у Америци тако звани „заштитни царински систем".

Руска и енглеска трговина у средишњој Азији. Русија тера све јаче у закутак енглеску трговину у средишњој Азији, и чини јој, као што се горко тужи енглески конзул у Мешиду, све то живљу конкуренцију у пространом Китају. Руси се веома спретно служе транскаспијском железницом и поплављују својом робом Персију, Афганистан, Белуџистан, Туркестан и северни Китај. Сукно и шећер главни су производи, који ту у обзир долазе.

Трговина.

Нови Сад 11. (23.) септембра. Вода у Дунаву почела је ово дана јако надолазити, а на ниским местима изашла је из свог корита и разлила се по пашњацима. Како међу тим стижу извештаји, да је горе вода знатно опала, то се је надати да ће и код нас устукнути патраг. Време је све једнако ведро, не ветровито.

На нашој житној пијаци довоз, са новим кукурузом, врло је јак, но цене су остале старе и непромењене. Исто се тако није десило никакове промене ни са осталим зрневљем. Ми данас бележимо цену рани: Жито 6 ф. 50 нов. Наполица 5 ф. 50 н. Јечам 5 ф. Зоб 5 ф. 80 н. Нов неокрљен кукуруз 2 ф. 50 новч.

Са радом и трговањем, са осталих наших пијаца, не можемо никако повољнији извештај донети. Рад је у неколико застао, но цене су остале старе.

Лукац 2—2½ нов.
Кромпир 2 нов.
Пасуљ бели 7 ф. 50 нов.
Пасуљ жути 8 ф. — 8 ф. 50 н.
Купус, 100 главица за 3 ф.
Маст 50 нов.
Сланина 50 нов.
Свињи 37—39 нов.

Од како је поново отворена граница, извозу свиња, из краљевине Србије, то је и код нас, на нашој свињској пијаци, цена свињама попустила.

*

Будимпешта 10. (22.) септембра. На данашњој житној пијаци, била је пшеница обилно пуђена, а воља за купом напреднија. У промету је било 60.000 м. ц. које је са 2½ до 5 нов. скупље уговорено. У осталом зрневљу био ја лошији промет. Раж и јечам за рану 5 нов. напреднији су; но кукурузу и зоби остала је цена непромењена.

Продавано је:

Жито потиско 81. 7 ф. 80 н. Пештанско 80.5 7 ф 55 н. 80. 7 ф. 70 нов. Стонобеоградско 77. 7 ф. 52½ нов. Бачко 77.6 7 ф. 57½ нов. Калочко 78 7 ф. 67½ н. Сенћанско 78.7 7 ф. 65 н. Бечејско 77. 7 ф. 55 н. Толнаерско 78.5 7 ф. 65 н. Подунавско 76. 7 ф. 17½ н. Горњопотиско 82. 7 фор. 72½ н. Бечкеречко 77.3 7 ф. 40 нов. Све на три месеца.

Ражи је продато 400 м. ц. по 6 ф. 70 н. 200 м. ц. 6 ф. 75 н.

Зоби 100 м. ц. по 6 ф. 55 н. 100 м. ц. 6 ф. 47½ н. Све за готов новац.

Термини су при закључку: Пшеница за пролеће 7 ф. 56 н. — 58 н. за јесен 7 ф. 18—20 нов. Кукуруз за мај-јуне 1891. год. 5 ф. 76—78 н. за септембар-октобар 6 ф. 15—18 н. Зоб за јесен 6 фор. 68—70 н. Зоб за пролеће 6 ф. 46—48 нов. Репица за септембар 11 ф. 30—40 нов.

Штајнарух, 8. (20.) септ. По извештају г. Косте Брашована, догон свиња преко целе недеље био је већи и јачи, но опште рад мирнији. Тражење ишло је некако провлачно. Цене су лошије означене. Недељни закључак миран и цене су у опадању.

Прибележено је: Мађ. тешки свињи 47—47½ новч. лакши 47—48 н. стари свињи преко 300 кгр. тешки 45—45½ н. Мађ. лакши 46—49 новч. Српски 46—46½ н. Све по килограму.

На окупу је било, у оборима, 12. септембра 150.986 ком.

Догоњено је из доње Мађарске угојени 7718 комада, за рану (кочинари) 2160 ком., сеоски 223 ком., из Србије 2922 ком. Свега 13023, од кога је одгоњено у горњу Мађ. 260 ком. за Беч 1520 ком. за Ческу 2027 ком. за северну Немачку 4438 ком. за јужну Немачку 72 ком. за будимпештанску околицу 200 ком. за будимпештанску потрошњу 2849 к. и преко мађ. држ. железнице 513 ком. Свега је дакле одгнано 11879 ком. те је према томе остало још у оборима на окупу 152130 ком. свиња.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 11. септембра.

4% угарска златна рента — — —	100·60
5% „ папирна „ — — —	99·10
Дукати — — — — — — —	5·35
Наполеондори (20 франака) — — —	8·90
Немачке држ. марке — — — —	55.05

Најновије вести.

— Из **Београда** јављају, да је онде у недељу био радикални скуп, на ком су радикали кандидати за скупштину развили свој програм. Говорио је и Пашић. По томе идућа скупштина имаће да спроведе политичке реформе и да донесе установе, које би унапредиле економски земљу. Радикална влада хоће мира и с поља и изнутра и спремна је, да прими сваку пријатељску руку, која јој се пружи.

— Из **Софије** јављају, да су онде у недељу у целој Бугарској били општински избори. И овом приликом су власти учиниле своје, те су свуда само владини људи победили.

— Из **Берлина** јављају, да „Börsencourier" доноси вест, да ће се ускоро састати руски цар са нашим владарем Фрањом Јосифом.

РАСПИС НАГРАДА.

„Матица Српска" понавља из задужбине **Јована Остојића и жене му Терезије** за г. 1891. награду од 50 дуката за дело: „Популарна естетика за одраслије Српкиње", с роком до 31. децемб. 1891.

Уједно се напомиње, да су из ове задужбине с роком до 31. децембра 1890. још из лањске скупштине расписане ове награде:

1. Историја српске књижевности за школу. — Награда 100 дуката.
2. Историја Срба у Угарској од најстаријих времена до данас. — Награда 100 дуката.
3. Расправа о Буњевцима за „Летопис." — Награда 100 дуката.
4. О земљорадничким приликама којег већег краја у ком наш народ живи. — Награда 100 дуката.

По одлуци скупштинској за све ове четири теме расписаће се на ново награда с роком до 31. децембра 1891. ако на њих не стигне ни једно дело до 31. децембра 1890.

Дела на расписане награде не могу писци шиљати под својим именом него ваља да метну на делима својима какав натпис или знак. Име, презиме, карактер и место где станује писац, ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обележити га оним истим натписом или знаком који је с поља на самом делу.

Само ће се она писма отворити на којима је исти натпис или знак који се налази и на делима, којима се награда досуди, остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда кад писац поднесе дело наштампано, осим ако с „Матицом" о томе што друго не уговори.

Награда се губи ако писац не изда дело своје за годину дана а међутим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свог награђе ог дела, кад изађе из штампе, послати „Матици" 25 комада.

Награђене расправе штампају се најпре у „Летопису", а после остаје право и писцу и „Матици" да их могу прештампати и посебице.

Из главне скупштине „Матице Српске", у Новоме Саду 30. августа (11. септембра) 1890.

Председник „Матице Српске":

А. Хаџић, с. р. секретар. **Милош Димитријевић**, с. р. кр. саветник.

РАСПИС НАГРАДА.

„Матица Српска" расписује из фонда **Јована пл. Наке В. С. Миклушког** за годину 1891. ове награде и тражи да се за њих напишу:

I. ова дела:

1. Роман, драма или шаљива игра, приповетка или новела из српског живота. — Награда од 50 до 500 фор. — Рок Петров-дан 1891.
2. Књига за народ о заразљивим болестима. — Награда од 100 до 300 фор. — Рок Петров-дан 1891.

II. За саставке за „Летопис":

1. Студија, монографија или расправа из српске историје.
2. Студија или расправа о бројном, привредном и просветном кретању српског народа.
3. Студија или расправа из српске књижевности.
4. Земљописна или етнографска расправа или путописи по српским крајевима и земљама.

Награда је за сваку таку студију, расправу или монографију од 50 до 150 фор. према величини и вредности дела.

Дела на расписане награде не могу писци шиљати под својим именом, него ваља да означе дела своја каквим натписом или знаком. Име, презиме, карактер и место где станује писац ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обележити га оним истим натписом или знаком, који је с поља на самом делу.

Само ће се она писма отворити на којима је исти натпис или знак, који се налази и на делима којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда кад писац поднесе дело наштампано, осим ако с „Матицом" о томе што друго не уговори.

Награда се губи ако писац не изда дело своје на свет за годину дана, а међу тим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свога награђеног дела кад изађе из штампе, послати „Матици" 25 комада.

Чланци и расправе за „Летопис", као и награђене новеле и приповетке, штампају се најпре у „Летопису", а после остаје право и писцу и „Матици" да их могу прештампати и посебице.

Према количини преосталог новца „Матица" је вољна примати и по вредности награђивати и друга научна, популарно-научна и забавна дела, саставке и чланке, остављајући писцима на вољу да могу слободно бирати предмете.

Нарочито се напомиње, да је главна скупштина овластила књижевно одељење и одбор да могу издати награде из фонда накиног и оним чланцима и делима, која дођу и мимо расписане награде, или која су већ стигла па се налазе на оцени и то у течају године и пре главне скупштине ако књижевно одељење и одбор пронађу да приспослани саставци заслужују награде.

Из главне скупштине „Матице Српске", у Новоме Саду 30. августа (11. септембра) 1890.

Председник „Матице Српске":

А. Хаџић, с. р. секретар. **Милош Димитријевић**, с. р. кр. саветник.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Пошто је г. Константин Травањ на избору захвалио се, поново се отвара стечај на срп. вероисповедној школи у Ст. Сивцу, за III. и IV. разред. У случају ако би се отворио V. и VI. разред, то ће пак шк. одбор решење собом донети.

Плата је годишња 350 фор. у готовом новцу, 40 фор. за пофторну школу, 20 ф. за школску послугу, ¼ сесије ораће земље комасиране; на коју учитељ порез и еквивалент плаћа, 5 хвати житне сламе са којом се и школа греје; слободан и врло леп стан са баштом. Од укопа где позван буде 1 ф.

Учитељу у дужност спада редовну и повторну школу држати, у школи све законом прописане науке предавати. Заједно са децом у недељне и празничне дане и при преждеосвећеној у св. цркву долазити и за певницом појати, школску децу у црквеном појању поучавати.

Рок стечају 25. септ. (7. окт.) 1890. Молбенице са пригнутим школским сведоџбама да су оспособљени за учитеље, и да мађарски језик добро знају, имају се слати шк. одбору; првенство ће они имати који се лично покажу.

Из седнице шк. одбора држане у Ст. Сивцу 9. (21.) септ. 1890.

1—1 **Школски одбор.**

ПОНОВНА ДРАЖБЕНА ОБЈАВА.

Пошто дражбоватељи нису могли пристати на оне услове, које им је управа манастира Крушедола при првој дражби, у овом листу објављеној ставила, то иста управа објављује нову дражбу на 160 катастралних јутара ораће земље на „старој тополи" и то под пролетњи усев за једну годину дана 1890—91.

Дражба ће се одржати на Крстов-дан 14. (26.) септембра т. г. у 3 сахата после подне у манастирској писарни.

Новац се мора за целу годину у напред положити.

Остали услови пак дознаће се при самој дражби.

2—2 **Управа манастира Крушедола.**

ПОМОЋНИК

спецерајске и кратког еспапа струке, одма може ступити код

2—3 **F. Goldstein**, Земун.

СТЕЧАЈ.

Поводом тога, што је наш досадањи коровођа г. Роберт Толингер наименован за професора на Цетињу, упражњено је у српском певачком друштву „Гусле" место коровође, на које се овим расписује стечај.

Са овим местом скопчана је плата од 800 фор. и посебно 250 фор. за обуку деце у основним школама, коју плату прима у месечним оброцима у напред.

Коровођи спада у дужност, да друштвене чланове и школску децу у одређеним часовима, како то друштво удеси, учи црквеном и световном поталном певању.

Од компетената се иште, да молбенице прикључе крштено писмо, сведоџбу о способности и сведоџбе о досадањем службовању у оригиналу или у легализованим преписима. Првенство имају они, који су свршили конзерваторијум.

Тако снабдевене молбенице имају се до 3. (15.) октобра о. г. послати на потписаного председника.

Из седнице српског певачког друштва „Гусле", држане у В. Кикинди 4. (16.) септембра 1890.

Љубомир Лотић, перовођа. **Др. Живко Богдан**, председник. 2—3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

Д. АРНОВЉЕВИЋА

„код црног орла" у Новом Саду

потребује млађег помоћника. Првенство имају они, који осим српски, још немачки и мађарски говоре. 1—1

БИРЦУЗ

КОД „ГВОЗДЕНОГ ЧОВЕКА"

издајем од 1. новембра п. р. под кирију или бирташу под рачун. Првенство имају бирташи, који немају деце.

Петар Л. Панајотовић
2—3 у Руми.

ПОМОДНА, ГАЛАНТЕРИЈСКЕ, КРАТКЕ И БЕЛЕ РОБЕ
ТРГОВИНА

ПАНТЕ ЈОВАНОВИЋА

У НОВОМ САДУ 2—3

треба два помоћника који су добри стручњаци и говоре српски, мађарски и немачки.

СТАН

од две собе са сокака и једном из авлије, кујном, шпајзом, таваном и подрумом, издаје се од 1. новембра. Ближа извешћа могу се дознати у кући

Вајнгартнера,
2—3 лецидерска улица, број 2082.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

ПЕРЕ Ј. МИХАЈЛОВИЋА

У ДОБРИНЦИ (код Руме)

потребује једног помоћника. 3—3

ГВОЖЂАРСКА И ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

КОСТЕ СТОЈАНОВИЋА

У ВИНКОВЦИ

потребује два млађа помоћника. Обој струци вични имају првенство. 2—3

МАНУФАКТУРНА РАДЊА

Фрање Бекера мл.

У АПАТИНУ (БАЧКА)

потребује два помоћника, који одма или за 14 дана ступити могу и који су вични немачком говору. 2—3

ГАЈБОЉА АРТИЈА ЗА ЦИГАРЕТЛЕ.

Није то пуста реклама, него је то чињеница, коју су потврдили први научни ауторитети, да је артија за цигаретле

„Les dernières Cartouches"

из фабрике **Braunstein frères** у Паризу **65. Boulevard Exelmans** заиста најлакша и најбоља. Разне боље артије за цигаретле, које у трговини долазе, већ су више пута знаменити научњаци, као: **др. Пол, професор** хемичке технологије на техничкој вел. школи у Бечу, **гроф. др. Либерман, управитељ** државног хемичког опитног завода у Будимпешти, а у новије доба **др. Сојка, професор** хигијене на немачком универзитету у Прагу — подвргли сравњујућим анализама, па резултат свију тих сравњујућих анализа показао је, да је артија за цигаретле фирме **Braunstein Frères** од свију других најфинија и најбоља. Права је само она артија, којој је етикета једнака приложеном цртежу а носи фирму **Braunstein Frères**. Артије ове фирме има сваки омот тачно онолико листова, колико је то на етикети назначено. Фабрика има за продају своје артије за цигаретле и омотача за цигаретле, своје сложиште у Бечу под фирмом:

BRAUNSTEIN FRERES
Беч, I., Schottenring 25.

Наше праве артије за цигаретле Les dernières Cartouches, као и наших омотача од артије Les dernières Cartouches може се добити у Новоме Саду у трговинама гг. **Н. Димовића Емериха Дицгена.** 21—25

Власник и издавалац Славко Свет. Милетић. Одговорни уредник Васа Милутиновић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.